

Anníbal (Titus Livi; Ἀβελουξ en Polibi). Increïble no trobant-se'n rastres d'edat romànica, també pel paisatge toponímic gironès pobre en relíquies pre-romanes i un cpt. amb VILLA o VILLARE mai no és pre-romà.

Altament em limitaré a enumerar algunes temptatives, sense torbar-me a refutar només perquè es vegi que ja hi he passat: VILLIS ARBOREIS 'boscoses, ben arbrades' arbitrària en sentit filològic i fonètic; BALDHAIID o BALDHARIOS: no es perdria la A davant LD; BERNHAIID o BERHTHAIID no es perdria la -N- o la -T-.

Però, per què ens hi torbaríem? La solució és la trobada: VILLARE BILIHÁIDS. I acaba d'assegurar-la trobar aquest NP documentat en una escriptura del gironès en el S. X. (amb la -a femenina afegida, com en *Adelaisa*): BELLAIZA *Teudelinde*: unes terres que afronten amb les seves, en un doc. de 987 que l'arxiver Sobrequés forní a Abadal per a *Cat. Car. Repert. antrop.* (IEC).

¹ No podent trobar informants rústics, en aquesta rodalia on ja hi ha poca vida agrícola sense tradicions, vaig interrogar (1964, XLIV, 92-83) els joves del «Grup Excursionista de Girona» (que tampoc freqüenten llocs tan poc muntanyencs), i ells només recordaven *biləblərəc* també amb (č). Però persisteixo a creure que no era la pron. correcta i tradicional, sinó creada pel fet que els NLL en -eig, són incomparablement més nombrosos, i rars els en -eix: per això també l'abusi *Valldoreig* per *Valldoreix* (Prop de Bna.) i el ja antic *Massalcoreig* < -coreix. Qui sap si la Gispert arribà a recollir -reix viu a alguns vells, per més que el treball de 136 pp., que li publicà la *Soc. Onom. Bn.* té ben escàs valor (collita quasi només de noms menors adotzenats i amb poca doc. antiga).

VILAC

Poble important de la Vall d'Aran, a la dreta de la Garona, uns 2 k. aigües avall de Viella.

PRON. *bilák* 1924 ss., veg. *PVArGc.* pp. 10, 14 i passim.

MENC.ANT. 1232: «R. de *Bilac*» (Luçaire, *Recueil d'Anc. Textes Gascons*, p. 7), no en tenim més: perquè no és de *Vilac* sinó del poble de *Villec* a Cerdanya (NL ben inconnex) la cita «*Vilac*» dels *Doc. Vg. Urg.* de P.Pujol, única que ha trobat Aebischer (*Top.* 158), que atribueix erròniament al poble aranès, sense aportar cap dada ni idea útil.

Que no és un nom de la sèrie romànica en -ACUM, paral·lela als en -ANUM, ja ho demostra el fet que el seu ètmon no podia tenir iod darrere el radical, tal com en tals noms en -ACUM de data romànica (*Nefiac*, *Conillac*, *Pinçac*, *Marinbac* etc.), sinó com els en

-ACUM formats sense iod, que eren tots de data cèltica, o en general pre-romana, com *Cavanac*, *Darnac*, *Vivenac*, *Merlac* etc. Veg. els llibres de Skok i el mateix Aebischer.

⁵ El nostre en canvi, segons fonètica gascona, postula inequívocament, una base *VILACO- o *BITACO, cèltics potser? Ho són la majoria dels noms en -ACO. Cal distingir-lo, però, dels parònims francesos de forma *Vilbac* o *Villy*, que presuposen *VILLACUM —cèltic, o no, el radical— *Vilbac*, poble de l'Arieja, c. Lavelanet (prop ja de l'Aude) que ve de VILLACUM, que Skok (p. 143) deriva del NP ll. *Villus*, -lius (Holder (II, 319) cita d'un text de c. l'a. 570: «in pago Senonico»; seria, doncs, cap a Sens, cap del dept. Yonne. Potser *Villy*, del dist. d'Auxerre? Dubtós, doncs, si és o no és, un -lla- en -llia- (amb grafia imperfecta). En tot cas, però, havent-hi VILLA- amb -LL-, que dóna -r- en gascò, aquests no van amb el ²⁰ *Vilac* aranès.

Tampoc, per tant, aquest no pot anar amb la base cèltica VILLOS postulada per l'irl. ant. *fell* «cavall». No sóc prou competent per assegurar-ho, però em sembla que el cèltic no dóna gaire base per a l'arrel VIL- o BIL-, que és la que ens convindria. Passat que construïssim un primitiu VIL- abstraiem-lo del derivat VILTI- que ha donat el germ. comú i gòt. WILU «salvatge», que Holder apuntala amb el britònic ant. GUELD «indomitus»; però fóra llançar-se a una hipòtesi massa audaç, amb una base només toponímica i tan individual.

Solament podríem afegir-hi un nom muntanyenc de l'alt Arieja: *Jasse de Bialac*, que trobo en els mapes, en te. de Bouan, lluny al Sud de Foix, a 4 k. de Les Cabanes, i uns 40 a l'Est de la Vall d'Aran, la qual s'ajusta a la base VILACU-, però a penes n'amplia l'àrea i és un suport ben flac. Restem amb la idea que és nom pre-romà, però pel costat ibero-basc només podríem pensar en BIL- 'rodó', cf. *Bilbilis* i *Bilbo* > ⁴⁰ *Bilbao* i *Bibils* (art. supra), però cal rebutjar-ho perquè restaria -ACU inexplicat.

Tancats aquells camins, és una intuïció raonable que sigui tanmateix indoeuropea. Doncs, potser, sirotàptic? En tot cas no li manquen antecedents en fonts de l'Antiguitat: VILOS NP en inscrrs. gàl·liques —un, subjecte de *fecit* a Reims, Mainz etc. (Holder III, 31)—; *Vilus flumen* a Irlanda (Ptolemeu); *Vildicus* en una inscr. de Bordeus; i sobretot notem, amb -AC-: els *Belaci*, tribu dels *Alpes Cottici*, cap a Susa, límit del Piemont: *Belacorum civitas* en *CIL V.*-Holder VI, 367: d'on potser *Bellac* cap de districte, 3000 hab. en el Baix Llemosí (Hte. Vienne). D'aquesta arrel es deriven els antics *Vela-costa* i *Velagenus*, -genia, que Pokorny (*ZCeltPhil.* XXI, 1938) i tant Horst Schmidt (*RCeltPhil.* xxvi, 1957, 287) com Whatmough (*Harvard Studies* LV, 1951, 179) hi coincideixen, acla-